

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN CHRISTOPHER WREN [LONDEN]
7 OKTOBER 1674
6954

Samenvatting: Huygens beveelt Jacob Jehuda Leon aan, die in Engeland zijn maquette van de tempel van Salomo wil komen laten zien. Huygens beveelt hem aan bij Wren, en verzoekt deze hem uit Huygens' naam te introduceren bij de aartsbisschop van Canterbury.

Door Leon naar Wren gebracht.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 5rv: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6954, pp. 356-357: volledig.

Namen: Henry (graaf van Arlington); Jacob Jehuda Leon; Francisco de Melos; Heinrich Oldenburg; Salomo; Gilbert Sheldon; Juan Bautista de Vilalpando.

Plaats: Engeland.

Titel: *Lætatus sum* (Psalm 121/122 = *Pathodia* 16).

Glossarium: psalme (psalm).

Transcriptie

Doctor ... Wren, Survayer of the King's buildings.

Haghe, the 7 of October 1674.

This bearer is a Jew by birth and profession, and I bound to him for some instructions I had from him, long agoe, in the Hebrew literature. This maketh me grant him the adresses he desireth of me. His intention being to shew in England a curious model of the Temple of Salomon, he hath been about to contrive these many years, whereby he doth presume to have demonstrated and corrected an infinite number of errors and paralogismes of our most learned schollars, who have meddled with the exposition of that holy fabrick, and most specially of the Jesuit Villalpandus, who, as you know, Sir, has handled the matter *ingenti cum fastu et apparatu, ut solent isti*. I make no question but many of your divines and other *virtuosi* will take some pleasure to heare the Isralite discourse upon his architecture and the conformity of it with the genuine truth of the Holy Text, but, Sir, before all, I have thought I was to bring him acquainted with yourself, who are able to judge of the matter upon better and surer grounds than any man living. I give him also letters | 5v | to the Portingal Ambassador, to Mylord Arlington and Mr. Oldenburg, that some notice may be taken of him, both at the court, and amongst those of the Royal Society. If you will be so good as to direct him unto mylord archbishop of Canterbury, his Grace, even in my name, I am sure the noble prelat will take it *pro more suo* friendly, and remember with me the Psalme: ¹*Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* I pray, Sir, lett his Grace find here my humble and most devoted respect, and for your part I beleieve I doe still remember your excellent merits, and in consideration of them am and always shew to be,

Sir,

your most humble and affectionate servant.

I find no copy about me of a French discourse I ²read in England concerning the cleaning of London streets; if it were possible ³you could procure me one, I wo[u]ld receive it as a special favour.

1. Psalmus 121/122, 1.

2. <wrote>, maar dat moet wel fout zijn.

3. Er lijkt te staan: <yr> = <your>.

Vertaling

Aan Doctor Wren, opzichter van de gebouwen des konings.

Den Haag, 7 oktober 1674.

⁴Brenger dezès is een jood van afkomst en belijdenis, en ik ben hem verplicht vanwege enige hulp, die ik, lang geleden, van hem heb gehad bij het leren lezen van Hebreeuws. Hierom heb ik hem de aanbevelingsbrieven gegeven waarom hij heeft gevraagd. Daar het zijn bedoeling is in Engeland een opmerkelijke ⁵maquette van de tempel van Salomo te komen tonen, waaraan hij vele jaren heeft gewerkt, met betrekking tot welke hij met recht kan volhouden dat hij een oneindig aantal fouten en paralogismen heeft blootgelegd en gecorrigeerd, [afkomstig] van onze meest geleerde wetenschappers, die zich hebben ingelaten met een uiteenzetting over dit gewijde bouwwerk, en met name de jezuïet [Juan Bautista de] Vilalpando, die, zoals u weet, mijnheer, de kwestie behandeld heeft ⁶met enorme toewijding, zoals zij dat gewend zijn te doen.⁷ Ik twijfel er niet aan dat velen van uw geestelijken en andere ⁸deskundigen er een zeker genoeg in zullen scheppen kennis te nemen van het betoog van deze jood over zijn architecturale ideeën en de mate van conformiteit ervan met de onbetwiste waarheid van de Heilige Schrift, maar, mijnheer, voor alles heb ik gemeend hem in contact te moeten brengen met ú, aangezien u dit soort zaken beter kunt beoordelen dan wie dan ook. Ik hem hem eveneens ⁶ ⁷ ⁸brieven meegegeven voor de ⁹ambassadeur van Portugal, de ¹⁰heer Arlington en de heer [Henry] Oldenburg, opdat men enige notitie van hem neme, zowel aan het hof als bij de Royal Society. Wanneer u zo goed wilt zijn hem verder te verwijzen naar Zijne Eminentie mijnheer de ¹¹aartsbisschop van Canterbury, dan ben ik er zeker van, zelfs wanneer dit uit mijn naam gebeurt, dat deze edele prelaat dat ¹²volgens zijn gewoonte vriendelijk zal opvatten, en samen met mij zich het psalmvers zal willen herinneren: ¹²Ik verblijd mij om wat mij is gezegd, laten wij gaan naar het huis van de Heer.¹² Ik verzoek u, mijnheer, ervoor te zorgen dat Zijne Eminentie in deze mijn nederig en toegewijd respect moge aantreffen, en wat u betreft meen ik dat ik me nog steeds uw voortreffelijke verdiensten herinner, welker overweging maakt dat ik ben en altijd zal tonen te zijn,

mijnheer,

uw nederige en toegewijde dienaar.

Ik heb vastgesteld dat ik geen exemplaar hier bij de hand heb van het Franse betoog dat ik in Engeland heb gelezen, en dat handelde over het schoonmaken van de straten van Londen. Wanneer het mogelijk zou zijn dat u mij een exemplaar zou verschaffen, zou ik dat gaarne als een bijzondere gunst ontvangen.

4. Jacob Jehuda Leon.

5. Zie hierover Offenberg 1993. De maquette was reeds door Philip Skippon in 1663 bekeken (Jacobson Jensen, nr. 58).

6. Huygens aan Melos, 7 oktober 1674 (6955).

7. Huygens aan Bennet, 7 oktober 1674 (Worp 6, nr. 6956, p. 357).

8. Huygens aan Oldenburg, 7 oktober 1674 (verloren).

9. Francisco de Melos.

10. Henry Bennet, graaf van Arlington.

11. Gilbert Sheldon.

12. Psalmus 121/122, 1.